

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Юрій ПРИТУЛА, 1973 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 1995 році Уманський орден Трудового Червоного Прапора сільськогосподарський інститут імені О. М. Горького за спеціальністю агрономія, аспірант Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Агрономія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 01 травня 2026 року № 01-05/40, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Сергія ПОЛТОРЕЦЬКОГО, доктора сільськогосподарських наук, професора, декана факультету агрономії, Уманський національний університет;

Рецензентів – Ярослава РЯБОВОЛА, доктора сільськогосподарських наук, доцента, доцента кафедри рослинництва імені О.І. Зінченка, Уманський національний університет;

Олександра СЕРЖУКА, кандидата сільськогосподарських наук, доцента, доцента кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології імені І. П. Чучмія, Уманський національний університет;

Офіційних опонентів – Олександри ВОЛОЩУК, доктора сільськогосподарських наук, старшого наукового співробітника, головного наукового співробітника відділу селекції сільськогосподарських культур, Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН України;

Олесі ЗІНЧЕНКО, кандидата сільськогосподарських наук, старшого дослідника, заступника директора з наукової роботи, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України;

на засіданні 24 червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Юрію ПРИТУЛІ на підставі публічного захисту дисертації «Агротехнологічні основи формування високоякісного насіння пшениці озимої в умовах Правобережного Лісостепу України» за спеціальністю 201 Агрономія.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Валентин ПОЛЩУК, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН України, Уманський національний університет, професор кафедри садово-паркового господарства.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора

філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має дев'ять наукових публікацій за темою дисертації, з яких чотири статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, п'ять праць у матеріалах науково-практичних конференцій.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Поліщук В.В., Притула Ю.М. Польова схожість пшениці озимої залежно від попередника. *Збірник наукових праць Уманського НУС*. 2024. Вип. 105. Ч. 1. С. 119–125. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-105-1-119-125.

2. Поліщук В. В., Притула Ю. М. Формування елементів структури урожаю пшениці озимої залежно від сортових особливостей та попередників. *Таврійський науковий вісник*. 2024. № 139. Ч. 2. С. 17–22. DOI: 10.32782/2226-0099.2024.139.2.3.

3. Поліщук В.В., Притула Ю.М. Вплив норми висіву на формування продуктивності та якості насіння пшениці озимої. *Агробіологія*. 2025. № 1. С. 122–129. DOI: 10.33245/2310-9270-2025-195-1-122-129.

4. Поліщук В.В., Притула Ю.М. Урожайність і якість насіння пшениці озимої залежно від сортових особливостей та попередників. *Біоенергетика*. 2025. № 1(25). С. 27–31. DOI: 10.47414/be.2025.No1.pp27-31.

У дискусії взяли участь і висловили зауваження:

Олександра ВОЛОЩУК, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу селекції сільськогосподарських культур, Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У підрозділі 1.1 Розділу 1 спостерігається надмірне повторення окремих статистичних тверджень щодо внеску сорту у формування врожайності. Зокрема, автор кілька разів наводить близькі за змістом дані: «питома маса приросту врожаю, за рахунок впровадження сортів нового покоління, становитиме 70–80 %», далі: «За даними Drouyer G. J-P. та ін. приріст врожаю, одержаного за рахунок нового покоління сортів в 2020 р., складатиме 70–80 %», а також: «За даними Українського інституту експертизи сортів рослин, до 2020 року питома вага приросту врожаю... складатиме 70–80 %». Таке дублювання ускладнює сприйняття матеріалу та свідчить про недостатній рівень аналітичного узагальнення літературних джерел. Доцільно було скоротити повторювані положення та більше уваги приділити їх критичному аналізу.

2. У підрозділі 1.2 значну увагу приділено ролі чорного пару як попередника, однак недостатньо висвітлено сучасні альтернативні попередники та ресурсозберігаючі системи землеробства, що особливо актуально в умовах

скорочення площ чистого пару і змін клімату.

3. Доцільно за аналізу результатів експериментальних даних таблиці 3.1 розділу 3 більш чітко розмежувати вплив окремих факторів (сорт, попередник, умови року), оскільки дані наведено без акценту на їх значущості.

4. Результати дисперсійного аналізу (рис. 3.3–3.4) наведено без належного наукового узагальнення та інтерпретації. Відсоткові значення факторів впливу описано дуже стисло та потребують додаткового роз'яснення для посилення аналітичної складової дисертаційної роботи.

5. У підрозділі 3.2 за проведення кореляційно-регресійного аналізу, відповідно до рисунку 3.10 ($r = 0,67$; $R^2 = 0,4536$), наявна методична неточність інтерпретації. Так, висновок про те, що «збільшення густоти сприяє підвищенню врожайності», сформульовано надто категорично, оскільки встановлений зв'язок - середній і не підтверджує причинно-наслідкову залежність без додаткової перевірки впливу супутніх факторів впливу.

6. У тексті підрозділу 4.1 недостатньо чітко узагальнено технологічну ефективність післязбиральної очистки насіння (вихід кондиційного насіння, частка відходів, стабільність показників за сортами). Наведені дані (зокрема 94,5–95,1 % виходу та 5,2 % відходів) подані фрагментарно без системного порівняння між етапами очищення та чіткого висновку щодо втрат насіннєвого матеріалу і ефективності технологічної лінії у цілому.

7. У таблицях 5.1–5.3 розділу 5 одночасно наведено «вартість вирощеного насіння» та «прибуток», але не зрозуміло, чи враховуються у цих розрахунках однакові статті витрат (захист, добрива, сушіння тощо), що створює ризик методичної неузгодженості економічних показників між сортами та попередниками.

8. У підрозділі 5.2 «Економічна ефективність за сівби різними нормами висіву» не враховано можливий вплив густоти стояння рослин на структуру врожаю (кількість продуктивних стебел, масу 1000 зерен), хоча саме ці агробіологічні зміни можуть бути ключовим поясненням різниці в економічному результаті між нормами висіву.

Олеся ЗІНЧЕНКО, офіційний опонент, кандидат сільськогосподарських наук, старший дослідник, заступник директора з наукової роботи, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У підрозділі 1.2 розділу 1 детально проаналізовано вплив строків сівби, попередників і систем удобрення, проте недостатньо уваги приділено сучасним викликам кліматичних змін та їх впливу на насіннєву продуктивність пшениці озимої в умовах Лісостепу України. Доцільно було б ширше висвітлити адаптивні технологічні заходи та обґрунтувати вибір елементів технології саме для умов нестабільного температурного та водного режимів.

2. У підрозділі 1.3 «Способи підвищення якості насіння пшениці за його підготовки до сівби» автор детально описує позитивний вплив протруйників і регуляторів росту на посівні якості насіння, водночас недостатньо уваги приділено можливим негативним аспектам їх застосування. Зокрема, наведено твердження про те, що «практично не існує протруйників, які б тією чи

іншою мірою не знижували енергію проростання рослин», однак це питання не отримало подальшого розвитку та аналітичного узагальнення.

3. У підрозділі 2.1, дослід 3.1 «Сортування насіння за питомою масою», спостерігається недостатня точність опису факторів та їх рівнів. Зокрема, не уточнено одиниці вимірювання показника «подача насіння 3» (кг/хв, кг/с чи інший показник), що ускладнює відтворення досліду. Крім того, відсутнє пояснення причин вибору саме таких режимів роботи пневмостолу, що певною мірою знижує відтворюваність методики.

4. У підрозділі 2.5 доцільно більш чітко узгодити загальний принцип мінімізації обробітку ґрунту в умовах недостатнього зволоження з описаною системою агротехнічних операцій, оскільки перелік механічних обробітків є доволі інтенсивним і потребує додаткового обґрунтування їх доцільності у межах досліду.

5. У підрозділі 3.1 наведено аналіз значної кількості літературних джерел, що частково ускладнює логіку викладу матеріалу. Доцільно було б залишити ключові узагальнення, а другорядні відомості скоротити або перенести до розділу огляду літератури.

6. У підрозділі 4.1 спостерігається багаторазове повторення однакових висновків щодо впливу режимів сортування та сорту на енергію проростання, схожість і масу 1000 насінин (зокрема після табл. 4.1, 4.2 та 4.3). Доцільно узагальнити результати після кожної таблиці та уникнути повторного опису даних, залишивши лише основні відмінності між режимами та фракціями.

7. У тексті підрозділу 5.1 «Економічна ефективність застосування попередників залежно від сортових особливостей» відсутнє чітке пояснення базового варіанта для розрахунку економічного ефекту (тобто що саме прийнято за основу порівняння: багаторічні трави, соняшник чи ріпак). Через це формула економічного ефекту сприймається як ситуативна для окремих розрахунків, а не як уніфікована методика для всіх варіантів досліду.

Ярослав РЯБОВОЛ, рецензент, доктор сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри рослинництва імені О.І. Зінченка, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У темі дисертаційної роботи та за викладу і аналізу експериментальної частини досліджень необхідно вказувати видову належність культури, зокрема, пшениця м'яка (*Triticum aestivum* L.).

2. У роботі відсутній перелік скорочень та аббревіатур.

3. Огляд літератури сформовано за 228 джерелами, проте лише дев'ять – латиницею. За написання розділу доцільно було ширше проаналізувати наукові дослідження іноземних вчених.

4. У розділі 2 недостатня деталізація агротехнологічних умов проведення досліджень.

5. Доцільно обґрунтувати обрані варіанти норми висіву, зокрема 4,2 та 5,0 млн. шт./га, для удосконалення технології вирощування апробованих сортів пшениці м'якої озимої.

6. Встановлено, що за меншої норми висіву більшість показників структури врожаю вищі, але урожайність отримано нижчу. Автором не

проаналізовано компенсаційні механізми, що могли вплинути на такі результати.

7. Встановлено, що обробка насіння пшениці м'якої озимої комбінованими протруйниками Селест Макс та Максим Стар дала можливість зменшити рівень ураження фузаріозом та підвищити якість насіння. Проте автором не вказано конкретну норму препаратів, зокрема 1,5 чи 2,0 л/т, що доцільно використовувати у виробництві.

8. Висновки потребують уточнення за викладом отриманих окремих результатів досліджень.

9. Окремі джерела літератури оформлено з відхиленням від методичних вимог.

10. У роботі зустрічаються орфографічні, синтаксичні та стилістичні помилки (стор. 4, 14, 16...)

Олександр СЕРЖУК, рецензент, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології імені І. П. Чучмія, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У розділі 1 доцільно розширити огляд сучасних зарубіжних джерел, зокрема публікацій за останні п'ять років, що дозволило б повніше відобразити сучасний стан досліджуваної проблеми.

2. У роботі не вказано за якими критеріями відібрано сорти для проведення дослідження.

3. У розділі 2 «Умови та методика проведення досліджень» не зазначено розміри дослідних ділянок, кількість повторень та метод розміщення варіантів, що є важливим для оцінки достовірності результатів.

4. Опис результатів кореляційно-регресивного аналізу у підрозділі 2 розділу 3 подано дуже стисло. Зокрема, наведено числові значення для коефіцієнту кореляції та детермінації ($R^2=0,18$ і $r = 0,42$), проте їх аналіз є недостатнім. Зокрема, значення коефіцієнта детермінації вказує на те, що значна частина варіації польової схожості зумовлена іншими факторами. Доцільно детальніше пояснити даний аспект.

5. За аналізу таблиці 4.3 та рисунку 4.5 розділу 4 констатуються конкретні значення показників якості насіння залежно від режимів сортування, проте недостатньо глибоко розкрито причинно-наслідкові зв'язки отриманих результатів та їх практичне значення.

6. У тексті роботи зустрічаються окремі термінологічні та стилістичні неточності, граматичні та технічні помилки.

Сергій ПОЛТОРЕЦЬКИЙ, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор сільськогосподарських наук, професор, декан факультету агрономії, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Юрію ПРИТУЛІ ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агрономія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Сергій ПОЛТОРЕЦЬКИЙ